

УДК 336.64:355.01(477)

Юрчишена Л. В.

*д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

Бойко М. Р.

*здобувачка ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса*

ГРАНТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вступ. Повномасштабна війна в Україні суттєво змінила умови функціонування бізнесу. Значна частина підприємств втратила активи, ринки збуту або була змушена релокуватися. У таких умовах доступ до традиційних джерел фінансування, зокрема банківських кредитів чи інвестицій, значно ускладнився. Водночас зросла роль альтернативних механізмів підтримки, серед яких особливе місце займають гранти. Вони дають змогу підприємствам не лише відновлювати діяльність, а й адаптуватися до нових економічних реалій. Тому дослідження грантів як інструменту фінансування бізнесу в умовах війни є важливим як з наукової, так і з практичної позиції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика фінансової підтримки бізнесу, зокрема через грантові механізми, розглядалася у працях вітчизняних економістів, як-от О. Амоша, В. Геєць, Н. Шелудько [5]. Окремі аспекти розвитку підприємництва в кризових умовах досліджують сучасні науковці, акцентуючи на державній підтримці та міжнародній допомозі. Водночас питання ефективності грантових програм саме в умовах воєнного стану ще недостатньо систематизоване. Зокрема, потребує уточнення структура грантів, їх кількість, доступність для різних категорій бізнесу та реальний вплив на економічну стабільність.

Метою роботи є дослідження ролі грантів як інструменту фінансування бізнесу в умовах війни, визначення їх видів та масштабів надання.

Основна частина. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. грантова підтримка бізнесу в Україні набула системного характеру. Вона реалізується як через державні програми, так і за рахунок міжнародних організацій та донорів.

Однією з ключових ініціатив стала державна програма «єРобота», в межах якої надаються мікрогранти для започаткування або розвитку власної справи. Станом на 2024–2025 рр. кількість виданих мікрогрантів перевищила 20 тисяч, а загальний обсяг фінансування становив понад 5 млрд грн. Розмір одного гранту коливається від 50 до 250 тис. грн, що дає змогу підприємцям запускати або масштабувати малий бізнес [1].

Також діяли програми для окремих секторів економіки, зокрема:

- гранти для переробних підприємств (до 8 млн грн);
- гранти на створення садівництва та тепличного господарства;
- гранти для ветеранів та членів їхніх сімей (до 1 млн грн).

У 2022–2026 рр. також активно працюють міжнародні донори. Зокрема, програми від ЄС, USAID, GIZ, ПРООН надають фінансування для релокації бізнесу,

підтримки жінок-підприємниць, розвитку інноваційних проєктів. За оцінками, загальна кількість міжнародних грантових програм для українського бізнесу перевищує 100 різних ініціатив, а кількість отримувачів допомоги – десятки тисяч підприємців [4].

Види грантів, які пропонуються бізнесу, можна умовно поділити на кілька груп:

- 1) стартові гранти – для відкриття нової справи;
- 2) гранти на розвиток – для масштабування діючого бізнесу;
- 3) інноваційні гранти – підтримка стартапів та технологічних проєктів;
- 4) соціальні гранти – для бізнесів із соціальним складником;
- 5) секторальні гранти – спрямовані на конкретні галузі (агро, ІТ, виробництво);
- 6) гранти для вразливих груп – ветерани, ВПО, жінки [1].

Особливістю грантів є їх безповоротний характер, що значно знижує фінансове навантаження на підприємства. Проте вони часто передбачають певні умови: створення робочих місць, співфінансування або звітність за використані кошти [3].

Попри очевидні переваги, існують і певні проблеми. По-перше, складність підготовки заявок та конкурсний відбір обмежують доступ до фінансування. По-друге, не всі підприємці мають достатній рівень обізнаності щодо наявних програм. По-третє, іноді виникають труднощі з реалізацією проєктів через нестабільну безпекову ситуацію.

Водночас гранти відіграють важливу роль у відновленні економіки. Вони сприяють створенню нових робочих місць, розвитку малого та середнього бізнесу, а також підвищенню рівня підприємницької активності. Особливо це актуально для регіонів, що постраждали від бойових дій.

Висновки. Отже, гранти стали одним із ключових інструментів фінансування бізнесу в умовах війни. У 2022–2026 рр. спостерігається значне зростання кількості грантових програм та обсягів фінансування. Вони забезпечують підтримку підприємців, стимулюють економічну активність та сприяють відновленню економіки країни.

Водночас ефективність грантової підтримки залежить від рівня доступності програм, прозорості відбору та здатності бізнесу ефективно використовувати отримані кошти. У перспективі важливо розширювати інформування підприємців, спрощувати процедури участі та посилювати координацію між державними та міжнародними донорами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма «єРобота»: офіційний сайт. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 25.04.2026).
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.04.2026).
3. Підтримка малого та середнього бізнесу в Україні. *USAID Ukraine*. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine> (дата звернення: 25.04.2026).
4. Програми підтримки підприємництва. *ПРООН в Україні*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine> (дата звернення: 25.04.2026).
5. Шелудько Н. М. Фінансування розвитку підприємництва в умовах кризи. Київ: НАН України, 2021.